

A HASZONÉLVEZET A RÓMAI JOGBAN

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649041381

A Haszonélvezet a Római Jogban by Pázmány Zoltán

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

PÁZMÁNY ZOLTÁN

**A HASZONÉLVEZET
A RÓMAI JOGBAN**

7.6.17

A HASZONÉLVEZET A RÓMAI JOGBAN.

130.

IRTA

PÁZMÁNY ZOLTÁN

JOGTANÁR, JOG- ÉS BÖLCSÉSZETDOKTOR.

PRINTED IN HUNGARY

KECSKEMÉT,
NYOMATOTT SZILÁDI LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1902.

Kapható,
POLITZER ZSIGMOND és FIA
könyvkereskedésben
Budapest, IV., Kecskeméti-utca 4.

Ára 5 korc

TARTALOMJEGYZÉK.

1. §. A szolgálat fogalma és fajtái.

Dologi jogok, s azok felosztása. A szolgálat különböző értelmezése . . .	1
a) A Digesták szerint	1
b) A glossátorok szerint	2
c) A mai felfogás szerint	2
A szolgálatok tanának alapelvei	3
a) Servitus servitutis esse non potest	3
b) Nulli res sua servit	3
Kivétel ez alól a rabszolga tekintetében	4
c) Servitus in faciendo consistere nequit	5
Uratlan dolog felett szolgálat nem lehetséges	6
A szolgálat általános ismérvei	9
Különbségek a servitus, s egyéb ius in re aliena között. A szolgálatok felosztása. Servitus in patiendo, in non faciendo	10
Affirmativa, negativa; faciendi, habendi, prohibendi; continua, discontinua; qualificata, simplex; apparens, non apparens	11
Regularis, irregularis	12
Telki, személyi	13
Időrendi fejlődésök	14

2. §. A haszonélvezet fogalma.

A paulusi meghatározás. Annak exegetikus fejtegetése. Ususfructus. Ius Alienis	15
Rebus. Utendi fruendi. Usus és fructus közti különbség	17
Ususfructus formalis, causalis. Ususfructus est pars dominii-féle tan	20
Az utendi fruendi további magyarázata	23
A haszonélvezetnél a gyümölcsök feletti tulajdonszerzést traditio nem közvetíti	24
Fructus sine usu esse non potest, usus sine fructu potest. Vadászat. Salva substantia	25
A fr. 2. értelmezése. A haszonélvezet meghatározása	27

3. §. A haszonélvezet tárgya.

Valódi haszonélvezet tárgya rendszeresen csak res in commercio et nec consumptibilis. Kivételképpen res consumptibilis	28
A haszonélvezet czélja fényűzési, s kényelmi is lehet	29
Oly dolog is lehet a tárgya, a mely most terhes, s csak a jövőben fog hasznot hajtani	30
Haszonélvezet oly dolog felett nem lehetséges, a mely sem most, sem a jövőben nem hajt semmiféle hasznot sem. Azonban ilyen dolog alig van	31
Ususfructus vestimentorum	32

4. §. A haszonélvezőnek jogai.

Általában	38
Fructuum perceptio. Néha a gyümölcsök félreletten is percipiálhatók. A fructuarius joga az állatok felett. A foetus már a separatióval megszerzi	39
Joga a rabszolgák felett	41
Erdők feletti haszonélvezet. Silva caedua, non caedua. Silva caedua renascens, non renascens	43
Faiskolák, sétányok, tiltványok. Kidőlt fák. Kincs	46
Alluvióra az ususfructus kiterjed, insula in flumine nata-ra nem. Tartá- lyokban összegyűjtött állatok	47
A secundum conditionem használás köteletségének a magyarázata. A tulajdonos használati módját a fructuarius feltétlenül nem tartozik követni	48
Bányák. Ásatások	49
Instrumenta. A telek hasznára szolgáló, s azt terhelő szolgálat	51
A haszonélvezet elzárólagosítása. A fructuarius csak joga gyakorlását enged- heti át másnak. Fructus civiles megszerzése	53

5. §. A haszonélvező kötelessége.

Általában. Adók, terhek, expensae modicae viselése	56
Adósságok, hátralékok fejében az örökös levonással élhet	57
A fundus a proprietarius a fructuarius érdekét nem sértő servitusszal megterhelheti	58
További kötelességek	59
Régiségtől összedőlt alkotmány felépítésére sem a fructuarius, sem a proprietaryus nem köteleztetik. Ususfructus gregis. Fr. 68, 69, 70. Dig. de usufr. (7. 1.)	60
Foetus ellopása. Cautio damni infecti	64
Actio noxalis. Renuntiatio hatása	66

6. §. A haszonélvező jogorvoslati.

Confessoria in rem actio	67
Actio in rem Publiciana	72
Egyéb keresetek. Operis novi nuntiatio	73
Interdictumok	74

7. §. A haszonélvezet constitutiója.

Collatio. Deductio	76
Mancipatióval haszonélvezet csak közvetve constituálható	79
Constitutio per legatum. Egyes esetek	80
A legatarius tulajdonát képező, más részére haszonélvezettel terhelt dolog hagyományozása. A fr. 66. §. 6. Dig. de leg. (II.), s a fr. 86. pr. Dig. de leg. (I.) ellenmondása	84
Haszonélvezet tárgyán csak negotium mortis causa-val constituálható ususfructus	86
Ius in re per pacta et stipulationes constitutum	87
Usucapiálható-e a szolgalm?	90
Bírói intézkedés folytáni constitutio	91
Törvényi haszonélvezet	92

8. §. Modalitások, caducitások, constitutiót czélzó obligatiók.

A haszonélvezet már lényegénél fogva modalitásokat foglal magában. Felek által is constituálható modalitások mellett. Ha ilyeneket nem tűr meg, csupán a constitutiót közvetítő egyes jogi cselekmények zárják ki azokat	95
Legatum ususfructus caducitása	96
A heres joga conditione pendente	99
Az ususfructus megnyílása	100
Constitutiót czélzó obligatiók	101
Constitutiót czélzó obligatio hereditas iacens részére	104

9. §. Cautio usufructuaria.

Eredete. Indoka. Czélja. Mikor kérhető?	106
Alakja	106
Első része	107
Második része. Záradéka	108
Ki követelheti?	109
Cautio alóli felmentés	111
Végrendeletileg el nem lehet engedni	113
Azon esetek, midőn az óvadék törvény által engedtetik el	115
Cautio iránti kereset	116

10. §. A haszonélvezet átruházása, oszthatósága és felbecsülése.

A haszonélvezeti szolgálmi jognak csak gyakorlása ruházható át	117
In iure cessio-val a gyakorlást átruházni nem lehet. Maga a dologi jog nem ruházható át	119
A fructuarius jogelidegenítési kísérletének eredménye. Az idevágó §. 3. Inst. de usufr. (2. 4.), a fr. 66. Dig. de iure dot. (23. 3.) szöveghelyek különböző magyarázata	121

VI

Szerző nézete	125
A haszonélvezet oszthatósága. Ennek oka	126
A haszonélvezet felbecsülésének a szükségessége	127
Valószínűségi számítások	129
A fr. 68. pr. Dig. ad leg. Falc. (36. 2.) különböző magyarázata	130
Feltételes hagyományok felbecsülése	133

11. §. A nudus proprietarius jogai és kötelessége.

Helyzete. Kötelességei általában, s részletezve	133
A tulajdonost illető actiók	137
A tulajdonos általi szolgalmalapításra vonatkozó fr. 15. fin. Dig. de usufr. (7. 1.), s fr. 16. eod., s fr. 17. különféle magyarázata	139

12. §. A servus fructuarius.

Eredete. Fogalma	143
Mely acquisitiók illetik a proprietariust, s melyek a fructuariust?	144
A proprietarius előnyben van a fructuarius felett	145
Inventio thesauri	146
A fructuarius a servus révén possessiót szerezhet. Mikor usucapiálhat általa?	147
Egyes szerzési esetek	148
A rabszolga ügyleteiből a fructuarius ellen emelhető actiók	149
A szolgálta tilos cselekményei következménye. Conususfructus tárgyát képező szolga szerzése	150
Az egyik társhaszonélvező vagyonának részével eszközölt acquisitio. A fr. 25. §. 6. Dig. de usufr. (7. 1.), fr. 23. §. 3. Dig. de acq. rer. dom. (41. 1.), s fr. 19. Dig. de stip. serv. (45. 3.) összeegyeztetési kísérlete	152
Usus servus fructuarius felett	154
Különbözik ettől az operae servi. A fructuarius által eszközölt manumissio hatása, különösen az acquisitio tekintetében. Venditio fraudulosa. Servus fructuarius fugiens feletti jog	155

13. §. Növedékjog az ususfructusnál.

A növedékjog kérdése nehézségének az okai	156
Vele foglalkozó irók. Kora. Eredete	157
Ususfructusnál bővebben alkalmaztatik, mint a proprietasnál	158
A növedékjog meghatározása az ususfructusnál	159
Különböző alapja. A hagyomány egyes fajainál, s a hitbizománynál mely időtől fogva érvényesül a hatás? Pars adrestit volenti, sed cum onere. Pars adrestit invito, sed sine onere	160
Fennáll-e valódi coniunctio verbis tantum coniunctus-ok között?	161
Ius praelationis	162
Egyes esetek, midőn nincs növedékjog; s ennek indoka	164

A növedékjogi háramlás néha egy időre elodáztatik	166
A növedékjog érvényesülésének egyes esetei	167
Ius adreascendi servus communis-nak hagyott haszonélvezet esetében	169
Családfőúrnak legált ususfructusnál	170
In integrum restitutio-t nyert kiskorúnál. Coniunctusok egyikének reptált ususfructus megnyílásának a növedékjogra gyakorolt hatása. A fr. 3. §. 2. Dig. quib. mod. usufr. (7. 4.) magyarázata	171
Ius adreascendi substitutióánál	173
A növedékjog érvényesülése családanyának, s gyermekeinek legált ususfructus esetében	174
A fr. 10. Dig. de usufr. accr. (7. 2.); s különböző értelmezésének az indoka	176
Különböző értelmezések	177
Suerin, s Rossberger magyarázata	179

14. §. A haszonélvezet megszűnésének a módjai.

A megszűnési okok kétfélék. Halál. Capitis deminutio	182
Interitus, destructio, specificatio, mutatio	183
Res extra commercium-má válás. Határidő elérkezte, feltétel teljesedése	187
Consolidatio	188
Resolutio iuris concedentis	190
In iure cessio	191
Non usus kellékei	192
Szükséges-e az usucapio libertatis?	193
A c. 16. Cod. de usufr. (3. 33.) magyarázata	196
A §. 3. Inst. de usufr. (2. 4.) magyarázata	197
Ingóságoknál sem elég három évi non usus	198
Non usus a haszonélvezetre vonatkozó obligatiót is elenyészelteti	200

15. §. A rendhagyó haszonélvezet.

Általános fogalma. Tárgyalásának jogosultsága. Terminológiája	201
Eredete. Az azt életbe léptető SC. terjedelme, hatása	202
Testi dolgok feletti rendhagyó haszonélvezet	203
Tárgya. Constitutiója	204
Csak obligatiót eredményez	205
A restitutio tárgya. Megszűnési módjai	207
Belőle indítható keresetek	208
Jogok feletti haszonélvezet. Ususon ususfructus nem lehet	209
Ususfructus ususfructus. Lehetséges-e haszonélvezet telki szolgalmak felett? A fr. 1. Dig. de usu et usufr. (33. 2.) különböző magyarázata	210
Haszonélvezet ius Publicianum felett	211
Emphyteuta, s superficiarius által constituált haszonélvezet. Ususfructus nominum	212
Különböző elméletek	214

VIII

Haszonélvezet facere-re, abbanhagyásra irányuló követelések, s naturalis obligatio felett	219
Haszonélvezet járadék, zálogjog, s kezesek elleni követelések felett	220
Értékpapir, sorsjegy felett	221
Részvényen, nyilvános kereskedelmi társaság tagjának részén. Csendes társ társasági részén	222
Kereskedelmi üzleten. Szerzői jogon	223

FÜGGELÉK.

A haszonélvezet a francia, olasz, spanyol, holland, angol jogokban, s a zürichi, aszsz, porosz, német törvénykönyvekben.

I. A haszonélvezet a francia, olasz, spanyol törvénykönyvekben	227
Constitutio. Definitio	228
A haszonélvező jogai. Gyümölcsök	229
Fructuum separatio. A spanyolban perceptio követeltetik	230
Quasi ususfructus. Ususfructus vestimentorum	231
Erdők. Kitérdelt fák. Tömeges fakiveszés. Faiskolák	232
A jog maga vagy csupán gyakorlása ruházható-e át? Bérletekre vonatkozó rendelkezések. Alluvio, accessio, szolgalmak, s egyéb jogok élvezete	233
Bányák. Kincs	234
A tulajdonos jogai. Javításokért a fructuariusnak nem jár kárpótlás. Beszámítás. ius tollendi, ius retentionis. Közösség	235
A haszonélvező kötelességei. Leltár, óvadék	236
Ezek elengedése. Törvényi mentesség óvadékadás alól. Óvadéknemadás következménye	237
Javítások. Értesítés	238
Régiségtől összeomlott alkotmány felépítése. Gyümölcsök terhei. Biztosítások a kommentátorok szerint. Életjáradéki vagy élelmezési hagyomány. Adósságok fizetése	239
Ususfructus nominum. Per- és itéletköltés	240
Mikor felel a fructuarius harmadiknak tettéért? Haszonélvezet állatnyáj felett. Megszűnési módok	241
Különösen a consolidatio, s az abusus	242
Jogi, nemkülönben több személy javára, s harmadik bizonyos koráig constituált ususfructus. Egyes épület, s uradalom részét képező alkotmány felett. Biztosítások a spanyol jogban	243
Francia kommentátorok a biztosításokról. Kisajátítás esete a haszonélvezetre vonatkozólag a spanyol jog szerint	244
II. A haszonélvezet a zürichi codexben. Ingatlanoknál nyilvánkönyvi bevezetést kíván. Ususfructus nominum	244
Adóslevélek, értékpapírok. Quasi ususfructus. Leltár. Cautio. Fructuarius által fizetendő kamatok, adók, adósságok. Leomlott, helyreállított alkotmány. Jogi személy haszonélvezete	245